کڕۆنشتات، ڕاپەڕینی کرێکاران و سەربازان لە دژی دیکتاتۆریی بۆلشەڤیکەکان

نووسینی: نادری ئەحمەدی
وەرگێڕانی : هەژێن ...

سەردەم مانگی ئۆکتۆبەرە و لایەنگرانی بۆلشە‌ڤیکەکان جەژنی مەرگی شۆڕشی ئۆکتۆبەر و هەڵوەشاندنەوەی ئیمپراتۆرییەکەیان دەگێڕن و بێجگە لە پێداهەڵدانی زەبەندەی بۆلشە‌ڤیکەکان، هیچ کاتێک ناچنە سەر کارکردی تێکدەرانەی خۆیان لە مەیدانی نێوخۆیی و دەرەکی و تەنیا بۆ ئەوە هەو□د□ن، کە ڕوخسارێکی پۆزەتیق ب□ خۆیان بکێشن، بەڵام کەتوار شتێکی دیکەیە.

ساڵی ١٩٢١ کەمی خۆراک بوو بە هۆی زنجیرەیەک ناڕەزایەتیی فراوان لەنێو کرێکارانی مۆسکۆ و لەو بارەوە مانگی جێنیوەری کۆمەڵێک کۆبوونەوەی زۆر لەنێو کارخانەکان ڕێکخران و کرێکاران خوازیاری کۆتاییهێنان بە سەرکوتکردنی کرێکاران و سەربازییکردنی پێگەی کرێکاریی بوون. بەڵام بۆلشەڤیکەکان لەجیاتی ئەوەی کاروبارەکانی خەڵکی بدەنە دەستی خودی خەڵک و لە ڕێگەچارەکانی ئەوان کەڵکوەربگرن، ناڕازییانیان بە “ورگپەروەری” تاوانبارکرد و سەرکوت و فشارەکانی خۆیان بۆسەر کرێکاران زیاتر کردن و دەزگەی پۆلیسی نهێنی (چکا) بەردرایە گیانی ناڕازییان! لە ڕاستیدا کردەی دژە-خەڵکی و سەرکوتگەرانەی (چێکا)، یەکێک بوو لە هۆکارەکانی ناڕەزایەتیی کرێکاران و لەنێوان دێسەمبەری ١٩١٨ تاکو نۆڤەمبەری ١٩٢٠ ڕێکخراوە سەرکوتگەرە بۆلشەڤیکییەکان ٥٧٨ کەس لە خەڵکی ناڕازی کوژران و چل هەزار ٤٠٠٠ کەس واتە ٦% دانیشتووانی شاری (مۆسکۆ) دەستگیرکران! مانگی جێنیوەری تاکو مانگی مەی ١٩٢٠ زیاتر لە سێسەد و چل و پێنج ٣٤٥ کەس کوژران و پێش ئەوە دوو ٢٠٠٠ – سێ ٣٠٠٠ هەزار کەس لە زیندانیان لە سێدارەدابوون! بەشی زۆرینەی دەستگیرکراوان لاوانێک بوون، کە بەهۆی برسیەتییەوە نانیان دزیبوو! سەرنجڕاکێش ئەوە بوو، لە کاتێکدا کە بۆلشەڤیکەکان کرێکارانیان بە “ورگپەروەر” تاوانبارکردبوو، بەخۆیان لە بەرتەریی تایبەت سوودمەندبوون و کرێکارانی مانگرتوو بە پێشەنگیی کرێکارانی

کانزاکار، کێ لەنێو ڕاگەیاندنێک خوازیاری ڕاگرتنی بەرتەریی تایبەت و پشکبەندی دە ١٠٠٠٠ هەزار کەس لە پلەدارانی باڵای پارتیی بۆلشەڤیک بوون. سەربازانێکی خۆجێی کە بۆ سەرکوتی خۆپیشاندانی سەرشەقامیی کرێکاران هێنرابوون، تاکو لە کرێکاران تەقە بکەن، لە فەرمانی تەقەکردن سەرپێچییانکرد، بەڵام هێزە تایبەتەکانی بۆلشەڤیک ژمارەیەکی زۆر لێ کرێکارانیان کوشتن و بریندارکردن. کۆبوونەوەیەکی گەورە لە هۆڵی شەمەندەفەری مۆسکۆ ڕێکخرا و هەزار پێنج سەد ١٥٠٠ کەس خۆپیشاندانیانکرد و سەربازانێک کە خوازیاربوون بە خۆپیشاندەرانەوە پەیوەستبن، چەکیان فڕێدا.

٢٣ی فێبریوەری دە ١٠٠٠٠ هەزار کەس لە کرێکاران ڕێپێوانێکی ناڕەزایەتییان ڕێکخست. لەو ڕۆژەدا لە شاری مۆسکۆ بڕیاری قەدەخەکردنی هاتوچۆ ڕاگەیەندرا. شاری کرۆنشتات بنکەی دەریایی بوو و کەوتووەتە دوورگەیەک لە کەنداوی فینلاند. دەریاوانانی کرۆنشتات پێشڕەوانی شۆڕشەکانی ١٩٠٥ و ١٩١٧ ڕووسیە بوون و ترۆتسکی وەک "شانازی شۆڕشی ڕووسیە" ئەوانی ناوبردوون. دانیشتووانی کرۆنشتات لە یەکەمین پێشڕەوان و داهێنەران و پێکهێنەرانی سۆڤیەتەکان بوون و ساڵی ١٩١٧ کۆمونەیەکی ئازاد و سەربەخۆ لە دەوڵەتیان پێکهێنابوو. بە گوتەی ئیسرائیل گێتزلەر Israel Getzler شارەزای پرسی کرۆنشتات "... لەنێو خودی کۆمون بەڕێوەبەرایەتی کرۆنشتات هەبوو، کە بە "کرۆنشتاتی سوور" ناسرا و سیستەمی سۆشیالیستی؛ دیمۆکراسی و یەکسانی لەنێوان سەربازان و کرێکاران بڕەوی پەیداکرد و ئارەزوومەندیی بۆ دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و چالاکی ڕامیاریی و پەروەردە و ڕاهێنانی سۆشیالیستی و هاریکاری هاوبەش سەریهەڵدا ".

مانگی نۆڤەمبەری ١٩٢٠ جەنگی نێوخۆیی ڕووسیە بە شکستی جەنەراڵ ڕانگل لە ناوچەی کریمە Crimea کۆتاییهات. لە هەمان کاتدا یاخیبوونە جوتیارییەکان لە گوندەکانی ڕووسیە لە دژی ڕامیارییە سەپێنراوەکانی پارتیی بۆلشەڤیک بەسەر جوتیاران تەواوی ڕووسیەی گرتبووەوە و مانگرتنێکی گشتی شاری پترۆگرادی گرتبووەوە.

٢٦ی فێبریوەری دەریاوانانی کەشتییە جەنگییەکانی پێترۆپاڤلۆڤسک- Petropavlovsk و سێڤاستۆپۆل – Sevastopol لە کرۆنشتات کۆبوونەوەیەکی بەپەلەیان ڕێکخست و لێژنەیەکی لێکۆڵینەوە و لێپرسینەوەیان بۆ شاری پترۆگراد نارد، تاکو بەهۆی لێکۆڵینەوەی لە هۆکارەکانی مانگرتنی کرێکاران لە شاری پترۆگراد تێبگەن و ئەنجامەکەی بە دەریاوانانی کەشتییەکان ڕابگەیەنن. پاش تێپەڕبوونی دوو ڕۆژ دەستەی لێکۆڵەر ڕایگەیاند، کە سەرکوتی دەوڵەتیی هۆکاری

سەرهەڵدانی مانگرتنەکانە لە پترۆگراد و بە دەرکردنی بەیاننامەیەکی یازدە خاڵیی لە سەرانی دەوڵەت خوازیاربوون، تاکو داخوازییەکانی خوارەوە جێبەجێبکەن:

بەڕێخستنی هەڵبژاردنی ئازادانەی سۆڤیەتەکان، بەدیهێنانی ئازادی ڕادەربڕین، ئازادی بڵاوکردنەوەی چاپەمەنی، ئازادی کۆبوونەوە و پێکهێنانی ڕێکخراوە کرێکارییەکان و دانان بە پێکهێنانی ڕێکخراوە جوتیارییەکان و چەپە سۆشیالیستییەکان و ئەنارکیستییەکان …

سەربازان و کرێکارانی (کرۆنشتات)یش وەکو کرێکاران و خەڵکی شاری پترۆگراد خوازیاری یەکسانبوونی کرێ (موچە) و لابردنی ڕێبەندییە شەقامییەکان بوون، تاکو بە ئازادبوونی هاتوچۆ کرێکاران بتوانن خواردن بۆ خەڵکی شار بەرن، کە لەلایەن پۆلیسە ئابۆڕقەدرابوو. یەکەم ڕۆژی مانگی مارچ لە مەیدانی ئانچور، لەنێو کۆبوونەوەیەکی شازدە هەزار ١٦٠٠٠ کەسیی، پاش گوێڕادێران بۆ ڕاپۆرتێکی لێکۆڵەرانە، کە پێشتر لەلایەن نوێنەرانی دەریاوانانی کەشتییە جەنگییەکانی پێترۆپاڤلۆڤسک و سێڤاستۆپۆل ئامادەکرابوو، بڕیارنامەیەکیان بەناوی بڕیارنامەی پێترۆپاڤلۆڤسک دەرکرد، کە تەنیا دوو کەس لە نوێنەرانی پارتیی بۆلشەڤیک دژی ئەو بڕیارنامەیە دەنگیاندا و لە بەرانبەردا زۆرینە بڕیاریاندا، لیژنەیەکی نوێنەرایەتیی تازە بۆ شاری پترۆگراد بنێرن، تاکو داواکارییە دەنگپێدراوەکانی کرۆنشتات بە کرێکاران و خەڵکانی مانگرتوو ڕابگەیەنن و لە ئەوان داخوازیبکرێت، تاکو نوێنەرانێکی بێلایەن بۆ کرۆنشتات بنێرن، بۆ ئەوەی دانیشتووانی کرۆنشتات لە ئەوەی کە لە پترۆگراد دەگوزەرێت، ئاگاداربکەنەوە. بەڵام ئەندامانی ئەو لیژنەیە پێش گەیشتنیان بۆ پترۆگراد لە نیوەی ڕێگا هەموویان لەلایەن دەوڵەتی بۆلشەڤیکی دەستگیرکران! پاش ئەو ڕوداوە، دووەم ڕۆژی مانگی مارچ کۆبوونەوەیەکی گشتیی پێکهاتوو لە نوێنەرانی: دەریاوانانی کەشتییەکانی پێترۆپاڤلۆڤسک و سێڤاستۆپۆل، ئەندامانی سوپا، کرێکارانی لەنگەرگە و نوێنەرانی سۆڤیەتی یەکێتییە کرێکارییەکان ڕێکخرا، کە ٣٠٣ کەس لە بەشداربووانی ئەو کۆبوونەوەیە بەهۆی پشتگیریکردن لە بڕیارنامەی پێترۆپاڤلۆڤسک، کۆمیتەیەکی شۆڕشگێڕانەی کاتیی پێنج کەسیان هەڵبژارد. دەنگۆی ئەوە هەبوو، کە بۆلشەڤیکەکان بۆ تێکدانی ئەو کۆبوونەوەیە هێزیان بەڕێخستووە. لەنێو ئەو هەل و مەرجە (کرۆنشتات)ی شۆڕشگێڕ دروشمەکانی ساڵی ١٩١٧ واتە دروشمی “تەواوی دەسەڵات بۆ سۆڤیەتەکان”ی کردبووە سەردێڕی دروشمەکانی خۆی. دەوڵەتی بۆلشەڤیکی ڕێکخەرانی مانگرتنەکەی ئاگادارکردەوە و مانگرتنەکەی بە پیلانگێڕیی

ڕێکخراوی سیخوڕیی فەرەنسە و جەنەراڵی پێشووی سوپای تزاری کزلۆڤسکی ناوبرد.

لەو بارەدا کڕۆنشتات بۆ سەرلەنوێ خۆسازدانەوە هانایبرد و کۆمیتە و سۆڤیەتە کرێکارییەکان سەرلەنوێ هەڵبژێردرانەوە و حەوت سەد و هەشتا ٧٨٠ کەس لە ئەندامەتی پارتیی بۆلشەڤیک وازیانهێنا و لێرەدا سەرنجڕاکێش ئەوەیە، کە سێیەکی کەسانی هەڵبژێردراو بۆ کۆمیتەی کڕۆنشتات لەنێو کۆبوونەوەی ڕۆژی دووەمی مانگی مارچ، بەر لەو ڕوداوە بۆلشەڤیک بوون. وێڕای ڕەفتاری توندوتیژانەی دەوڵەتی بۆلشەڤیکی، بەڵام یاخیبوونی کڕۆنشتات ئاشتیخوازانە و دوور لە توندوتیژی بوو.

ڕۆژی پێنجی مانگی مارچ واتە دوو ڕۆژ پێش هێرشی سوپای بۆلشەڤیکەکان بۆ سەر کڕۆنشتات و بۆمبارانکردنی، دوو کەس لە ئەنارکیستەکان بەناوی ئێما گۆڵدمان Emma Goldman و ئەلێکساندەر بێرکمان Alexander Berkmanوەک میانجیگەر پێشنیاری میانجی نێوان دەوڵەت و شۆڕشگێڕانیان کرد، بەڵام پێشنیارەکەی ئەوان لەلایەن دەوڵەتی بۆلشەڤیکی ڕەتکرایەوە. کرێکاران و شۆڕشگێڕان وێڕای پشتیوانی لێکردنیان لەلایەن خەڵکی کڕۆنشتات، بەڵام تەنیا مانەوە و لە پشتیوانی شوێنەکانی دیکەی ڕوسیە بێبەشبوون. حەوتەمین ڕۆژی مانگی مارچ هێرشی سەربازیی دەوڵەتی بۆلشەڤیکی بۆ سەر کڕۆنشتات دەستیپێکرد و لە شاری پترۆگراد بڕیاری فەرمانداریی نائاسایی (فەرمانداریی سەربازیی) سەپێنرا. هێرشی یەکەمی سوپا بۆ سەر کڕۆنشتات تێکشکا و ژمارەیەک لە سەربازانی دەوڵەتی بۆلشەڤیکی بە ڕیزی یاخیبووان پەیوەستبوون و ژمارەیەکیش لە فەرمانی هێرشکردن سەرپێچییانکرد، بەڵام سەرەنجام پاش دە (١٠) ڕۆژ جەنگی بەردەوام، یاخیبوونەکەی کڕۆنشتات سەرکوتکرا و بۆلشەڤیکەکان بە سەرکوتکردنی کرێکاران و سەربازانی یاخی، فەرمانداریی تیرۆر و تۆقاندنی خۆیان سەپاند.

ڕوزا لوکسێمبورگ Rosa Luxemburg لەنێو پەرتووکی شۆڕشی ڕوس، کە لە سەردەمی فەرمانرەوایی بۆلشەڤیکەکان لە ڕوسیە بڵاوکردنەوەی قەدەخەبوو، ئاوا دەنووسێت ” … فێرکارییە بنچینەییەکانی تیئۆری لێنین و ترۆتسکی بریتین لەوەی کە ئەوانیش وەک کاوتسکی دیکتاتۆریی لەبەرانبەر دێمۆکراسی دادەنێن؛ “دیکتاتۆری یان دێمۆکراسی”! کاوتسکی و بۆلشەڤیکەکان پرسەکە ئاوا دەخەنەڕوو، هەڵبەتە کاوتسکی لە دێمۆکراسیی بۆرجوازی پشتیوانیدەکات. بەپێچەوانەوە لێنین و ترۆتسکی لە دیکتاتۆری و ئەویش دیکتاتۆریی کۆمەڵە کەسێک

لایەنگریدەکەن، واتە دیکتاتۆری لە شێوەی دیکتاتۆرییەکانی بۆرجوازی! ئەوانە دوو جەمسەرن، کە لە ڕامیارییە سۆشیالیستییەکانەوە زۆر دوورن …. ڕۆشن و ئاشکرایە، کە پرۆلیتاریا دەبێت دیکتاتۆری بکات، بەڵام دیکتاتۆریی چین نەک دیکتاتۆریی پارتیی یان دیکتاتۆریی دەستەیەک لە چین ! دیکتاتۆریی چین بەو تێگەیشتنەی کە لە دێمۆکراسییەکی بێسنوور، فراوانترین بیروباوەڕی خەڵکی لە ڕێگەی بەشدارییکردنی بێڕێگریی و ڕۆژانەی جەماوەرەوە بێتەدی…).

سەرچاوەی لێ وەرگیراو: http://www.mano-paltalk.net/pdf3/nk.htm

* ئەم وەرگێڕانە پێشتر ل□ نێو کەشکۆڵی دووەمی (خەونە یاخییەکان) بڵاوکراوەتەوە : http://bit.ly/2kZN3Kj